

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap aprilis 2^{kán} 1837.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Félévi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

D e z s é r.

Novella

T a p s o n y i B é l á t ó l.

Utósó bágyadt sugarát lövelé a' fölséges égi vándor, 's — elhunyt. Csend, a' lelket földi körön túl szellemi honba emelő csend váltá-föl a' munkás zsi bongást. A' nyájas esti szellő dalt zenge a' szendergő természetnek. — 'S ki az, ki ott a' cser tövében hőse keblén bút nyögdel? — Etelke! a' kinos elválás perczeit sinli; — Dezsért királya 's keblének lángja hadba inti.

Igen, kedves! itt az óra, nekem mennem kell. Tudod jó Mátyásunk ügye mint zajlik cseh honban; 's ki illy égi lény birtokára vágy, küzdjön érdemért!

„Küzdjön? 's a' nőkebel, mellynek nyugalma szétdulva, ön lángja hevében sorvadjon? Ah! ti férjfiak! lánggá érlelitek bennünk az érzeményt, 's akkor nem viszonolt kinos tüzeben hagyjátok az epedőt.“

„Légy enyhébb Etelke — a' szerelem és dicsvágy az ifjú baljában egyiránt becses, 's édesebben leng a' szerelem malasztja az ezt élvezőre, ha majd a' dicső harcmezőről koszorúzottan tért vissza. E' sziv, mellyben dül, forr az érzemény, hidd-el kedves! mig hamvadni nem fog, szeretni nem szűnik. Majd, ha érdem-koszorú, mellyet a' tettek fűznek, övedzi fejemet, öledben ölendem mennyemet! — Csak te légy nyugodt: mosolygó rózsák illenek e' langy hó-arczra!“

„Menj hát, hol vad kürtszó harsog, hol test-halmokon szent-segtelen lábakkal dulkan; hol szívér-növelte virág nyiladoz, menj! szerelmem őrszellemként lebeg fölötted: de ha még is a' sors keze talál, 's te elesel, tudd, hogy Etelke — sem kíván élni!“

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap aprilis 2^{kán} 1837.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Félévi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

D e z s é r.

Novella

T a p s o n y i B é l á t ó l.

Utósó bágyadt sugarát lövelé a' fölséges égi vándor, 's — elhunyt. Csend, a' lelket földi körön túl szellemi honba emelő csend váltá-föl a' munkás zsi bongást. A' nyájas esti szellő dalt zenge a' szendergő természetnek. — 'S ki az, ki ott a' cser tövében hőse keblén bút nyögdel? — Etelke! a' kinos elválás perczeit sinli; — Dezsért királya 's keblének lángja hadba inti.

Igen, kedves! itt az óra, nekem mennem kell. Tudod jó Mátyásunk ügye mint zajlik cseh honban; 's ki illy égi lény birtokára vágy, küzdjön érdemért!

„Küzdjön? 's a' nőkebel, mellynek nyugalma szétdulva, ön lángja hevében sorvadjon? Ah! ti férjfiak! lánggá érlelitek bennünk az érzeményt, 's akkor nem viszonolt kinos tüzeben hagyjátok az epedőt.“

„Légy enyhébb Etelke — a' szerelem és dicsvágy az ifjú baljában egyiránt becses, 's édesebben leng a' szerelem malasztja az ezt élvezőre, ha majd a' dicső harcmezőről koszorúzottan tért vissza. E' sziv, mellyben dül, forr az érzemény, hidd-el kedves! mig hamvadni nem fog, szeretni nem szűnik. Majd, ha érdem-koszorú, mellyet a' tettek fűznek, övedzi fejemet, öledben ölendem mennyemet! — Csak te légy nyugodt: mosolygó rózsák illenek e' langy hó-arczra!“

„Menj hát, hol vad kürtszó harsog, hol test-halmokon szent-segtelen lábakkal dulkan; hol szívér-növelte virág nyiladoz, menj! szerelmem őrszellemként lebeg fölötted: de ha még is a' sors keze talál, 's te elesel, tudd, hogy Etelke — sem kíván élni!“

várhatom. — Ezek alól mindazáltal felmentelek tégedet, és jobbagyaid boldogságán munkáló igyekezetedet 's irántok viselt szeretetedet úgy tekintem, mint irántam háládnak legjobb 's legelfogadhatóbb bizonyosságát. — Rajtad áll, bölcs és erényes igazgatásod által e' rendkívüli jelét atyai indulatommak, melyet e' napon benned helyeztettem, igazolni, 's megmutatni, hogy méltó vagy azon bizodalomra, melylyel benned megnyugodtam. — Sérthetlen tisztelettel viseltséssel a' vallás iránt; tartsd-meg a' catholica hitet eredeti tisztaságában; országod törvényei szentek legyenek előtted; ne tégy kifogásokat alattvalóid jogai 's kiváltságai ellen; és ha valamikor eljön az idő, melyben a' magános élet nyugodalmába akarsz vonulni, legyen olly sok jeles tulajdonsággal megáldott fiad, hogy annak királyi pálczádat olly nagy meglelédeéssel adhasd által, mint én az enyimet neked!''

Elvégezvén Károly alattvalóijához 's az új uralkodóhoz intézett beszédét, székébe roskadt vissza elerőtlenedve 's közel az ájuláshoz illy rendkívüli maga megerőtetése miatt. — Beszéde alatt az egész gyülekezet könyekre fakadt; némelyek nagy lelkét bámulták — mások fíja iránt nyilvánított szeretetének gyöngéd kiömlésén lágyultak-el.

Kevés hét múlva egy éppen illy fényes gyűlésben, 's hasonló pompás szertartással általadta Károly spanyol ország koronáját, minden ahhoz tartozó birtokkal együtt, mind az ó mind az új világ részeiben. E' határtalan birtokok közül semmit sem tartott-meg magának esztendei 100.000 tallérbul álló, háza költségeire 's némelly jótéteményekre szükséges nyugpenzen kívül.

A' hely, melyet magánylakául választott, sz. Justus klastroma volt Estremadura nevű tartományban. — Ez egy nem igen nagy kiterjedésű, 's egy kis forrástól nedvesített völgyben feküdt, magos fák-tól környezve, 's a' föld természeténél fogva az ottani éghajlathoz képpest spanyol ország legegészségesebb tájékánál tartatott. Lemon-dása előtt néhány hónappal egy építőmestert küldött ide, hogy a' klastromhoz egy új épületet ragasszon az ő számára, azon szoros parancs mellett, hogy az építés módja mostani állapotjához, nem pedig előbbi méltóságához legyen mérve. — Ezen épület csak 6 szobából állott, melyek közül 4 kamarácska-forma, pusztá falakkal, kettő pedig 20 □ lábnyi nagyságú 's zöld posztóval volt bevonva, valamennyin földszint, egyik felől egy ajtóval, melly egy általa különféle növényekkel beültetett kertre, másik felől pedig a' klastrom kápolnájára nyílt, hol Károly ajtatos foglalatosságait szokta végezni. Ezen egyszerű, alig egy magános ember kényelmére elegendő magányba vonult Károly 12 szolgáljával. Itt temette-el csendességben nagyságát, nagyra-

vágyását, mind azon nagy tervekkel együtt, mellyek fél századon által Európát fellázták, 's megrázkodtatták, ennek minden országát eltöltvén fegyvereinek rettentésével, 's hatalma alá hódíthatás félelmével.

V-dik Károly ugyan e' kolostorban végezte napjait. Midőn e' magányba vonult, oly élet-tervet szabott maga elejébe, mintha egy magános középszerű vagyoni nemes ember életmódját akarta volna követni. — Tiszta, de egyszerű asztalt tartott; kevés szolgát; ezekkel bánása barátságos volt; minden untató és szertartásos formáját személye szolgálásának eltörlötte. Az éghajlat szelidsége, a' terhektől 's igazgatásbeli gondoktól megszabadulása, mindjárt szembetűnőképpen enyhíték azon éles fájdalmakat, mellyektől régóta kinoztatott. Ezen alacsony magánosságban talán több valódi megelégtülést talált, mint abban, miben őt valaha minden nagysága részesíté. — Más multságok és tárgyak foglalatoskodtaták most őt. Néha saját kezeivel mivelé kertje növényeit; máskor a' szomszéd erdőbe lovagolt azon egyetlen kis lovon, mellyet tartott, csak egy gyalog szolgától kísérve. Ha betegeskedése, mi gyakran megtörtént, szobájában tartóztatta, vagy néhány a' kolostortól nem messze lakó nemes embert hívott magához, kiket asztal felett barátságosan mulattatott; vagy pedig mechanikai elvek fürkészésével és különös gépelymunkák képzésével, mellyeknek mindig különös kedvelője volt foglalatoskodott. Ezen okból magához vette Turrianót, a' leghiresebb művészeknek egyikét, hogy társa legyen magányosságában. — Együtt dolgozott ezzel a' leghasznosabb műszerek mintájának készítésében, 's nem ritkán történt, hogy a' fejedelem gondolatja segíté 's tökéletesíté is a' művész találmányait. — Gyakorta foglalatoskodott maga felvidámitására csekélyebb, mulattatóbb mechanikai munkákkal, mint p. o. oly bábok készítésével, mellyek, a' benne elrejtett rugóknál fogva, az emberek mozgulatait 's cselekedeteit az avatatlan emberek legnagyobb csudálkozására utánozták, kik, a' mozgásokat, mellyeket megfogni nem tudtak, látván, majd saját érzéseiknek nem hittek, majd azon gyanúra jutottak, hogy Károly 's Turriano láthatlan hatalmaságokkal vannak egybeköttesben. — Különös nagy tudni-vágyást mutatott Károly az óráknak öszverakásában.

De akármilyen végre fordította is Károly idejét, ennek nagy részét állandóul mindig vallásbeli gyakorlásoknak szentelte. — Az isteni tiszteletet minden reggel és estve megvárta kápolnájában. Nagy örömet talált a' szent könyvek olvasásában, sokat beszélgetett gyóntatójával és a' kolostor priorjával szent tárgyakról.

Hanem mintegy 6 hónappal halála előtt a' köszvény, a' szokottnál hosszabb kimaradás után, a' fájdalomnak ahhoz mért nevedé-

sével tért vissza. — Megrongált test-alkotása nem birt elég erővel, hogy egy ily megrázattatásnak ellentálhasson. Ez mind lelkét, mind testét annyira elgyengíté, hogy ez időtől fogva azon egészséges férfias észnek, mely Károlyt az idejebeliak közt kitüntette, alig lehetett némelly nyomait észrevenni. — Nem kedvelt semmiféle mulatságot. Minden módon azon igyekezett, hogy élelmódjában miképpen alkalmaztassa magát a' szerzetesi szigorú életmód keménységéhez. — Mindig csak szerzetesek társaságát ohajtotta, 's ezekkel szüntelen a' misés könyvbeli ajtatos dicséretnek éneklésével foglalatoskodott. Büneinek jóvátételeért a' fenytést nagy keménységgel vitte magán titkon véghez. — Elhatározá azután saját temetésének szertartását még halála előtt végbe vitetni. — Sirt csináltatott magának a' kolostor kápolnájában; szolgáji halotti ünnepélyes menettel, kezeikben fáklyákkal, járultak oda. Ő maga halotti ruhában követte őket, 's koporsójába nagy pompával betétezt. — A' halotti könyörgés énekeltetett már, 's Károly a' lelkéért tartott könyörgések közé saját könyörgéseit, 's a' körülállók könnyei közé (kik, mintha igazi halott mellett lettek volna, sirtak) saját könnyeit vegyítette. A' koporsó szokás szerint szentelt vízzel befecskendeztetvén a' szertartás bevégeztetett, 's minden jelenlevő eltávozván, a' kápolna ajtai bezárattak. — Ennek utána Károly kilépett koporsójából, és szobájába vonult, tele azon szent gondolatokkal, melyeket hogy egy ily ünnepélyes szertartás fog támasztani, előre lehetett gondolni. — De nem sokára, mind ezen szertartás, mind pedig a' halálnak e' képe által lelkében hagyott benyomás olly erősen hatott reá, hogy következő napon hideglelésbe esett, 's elgyengült teste a' láz dühösségének nem állhatván sokáig ellent, lelkét kiadta 1558. sept. 21-kén, 58 éves, 6 hónapos, és 25 napos korában.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Nevezetes gyémántok. — Angol hírlapokban azon nevezetes gyémántok sora olvasható, melyek folyó évi julius hónapjának 3-dik vasárnapján árverés útján fognak eladatni. Nyolcz darab azon zsákmányhoz tartozik, melyet az egyesült hadseregek Marquis Hastings tábornagy vezérlete alatt Decanban tulajdonukká tettek, 's ezek közül a' legnagyobbik, 357 1/2 grán nehézségű. Ugyan azon alkalommal az ugy nevezett Arcot-drágaságok is elfognak adatni, melyek ez előtt Karolina angol királyné birtokához tartoztának, 's melyek között egy, hajdan Szelim szultan turbanját ékesítő, veres gyémánt is találtatik; továbbá egy golyó forma gyémánt 60 1/2 grán nehézségű; egy másik 108 grán súlyú, egykor Napoleon József tulajdona; több nevezetes rubinok, smaragdok, ritka szépségű fülbevalók, 's egyéb ékességek, melyeket az árverés előtt három héttel Bridge Rundel boltjában Londonban belépti jegy mellett meg lehet szemlélni.

KÜLÖNFÉLE.

A' gyász színe nem volt mindig 's mindenütt fekete, 's ma sem mindenütt az. — Szent Lajos francia király anyját fehér királynénak hívták, mivel fehérben gyászolt 8-dik Lajosért. Ugyan ezt már a' Rómiaiak 's Spartabeliek is tették. Spanyol országban e' szokás sokáig állott fenn. A' Chinák is fehérben gyászolnak, a' Törökök kéken 's viola színűben, az Egyiptusiak sárgában, a' szerecsenyek barnában. -- Ezeknek értelmét sokan különféleképen magyarázták. En így gondolkodom: a' fehér szín ábrázolja a' testi 's lelki tisztaságot, mocskotalan lélekismeretet; a' sárga a' hervadó fák 's virágok leveleit, és a' holtaknak sárga színét; a' barna a' földet, melybe a' holtat temetik; a' kék az eget 's ama szerencsét, mely reánk a' más világban várakozik; a' fekete a' világosság megszűnését; több illy nemű magyarázatokat könnyű kitalálni. 'S ha valamely nemzetnek eszébe jutott volna vörösen gyászolni, mondhatnók, hogy e' szokás valamely nagy had után támadott, melyben sok vér folyt. — Különös, hogy a' szomorúságnak bizonyos jelszine van, de az örömmek, legalább kiszabott színe, nincsen. Ez olyast látszik mutatni, mintha a' szomorúsággal dicsekednék, 's az örömben szégyenlenők magunkat.

NAGY ELEK.

Fridrik porosz király, minden erénye mellett, hevességének hibájával vádoltatik, mely gyakran felejteté vele az emberi szeretetet, és önzését árulá-el. — Egykor az ellenséggel megütközni akarván generáljai jelenték, hogy a' sereg vonakodik megütközni. Ő boszorkodva ugrék-fel helyéről, 's így kiálta-fel: „kergessétek a' kutyákat a' tűz közé! hát örökké akarnak élni?“

Farsangi szokás. Boulogne városa ősi szokásnál fogva a' böjt idejének közepe táján lakosai közül minden évben 300 embert küld álorezásan Parisba, hogy a' boulevardokon nyilvános menetelt tartsanak. Az idén márczius 4-kén történt ez. A' menet ez uttal különösen népes volt, 's a' vig sereget sem a' sűrű eső sem há nem háborítá vigasságában; mit azonban csudálni nem igen lehet, mert többnyire mosók 's mosónék voltak, kiknek a' víz a' nélkül is elemők.

Drága per. — Parisban a' kir. törvényszék előtt e' hónap elején egy per fordult elő egy földszoros felett, mely 18 centime-ből álló jövedelmet hozbe, vagy is mintegy 12 váltó krt. A' per még nincs eldöntve, de a' két peresnek költsége már 4000 frankra (ftra) terjed.

Szemedet fékez d. — Cyrus nem akart egy szép asszonyra nézni, kit rabul hoztak sátorába, mondván: „nem akarok rabomnak rabja lenni.“

Nagy ravagás. — Nagy Sándor, mikor Paris hárfáját elejébe vitték, mondja vala: „Homerusét várom!“ — Ohajtá, tudni illik, hogy valamit irjanak felőle.

Szósziparitás. — Agezilaus hallván, hogy a' szónokot azért dicsérik, mivel minden aprólékot nagygyá tud tenni beszéddel, ezt mondá: „még a' vargát is gyűlölöm, ki nem a' lábhoz méri a' lábbelit.“

Olvasottság. — Aristippus értvén, hogy egy valaki, ki felettébb dicsekvék azzal, hogy sokat olvasott, ezt hallatott mondani: „Nem tartom azt jágyomrú embernek, ki sokat fal-be, és nem tudja megemésztetni.

Fölfuvalkodás hiúsága. — Második Arkidamus, Agezilaus fija, izené Filepnek, ki Kersonesus tájékán meggyőzvén őt felettébb kezdé fuval-

kodni: „barátom! alább hagyhatsz a' kevélységgel, mert hallom, most is csak akkora árnyékod, mint előbb.

Öntudat. — Anaxagorast, midőn számkivetésbe küldték, azzal búsították, hogy már most megfosztatik édes hazájátul. Erre csak ezt felelé: „nem különben hazám én tőlem.“

Gazdagság gyengéje. — Demetrius Phalereus mondá: „nem kell csudálni, hogy szemtelen a' gazdagság; mert a' vak szerencse adománya.

MUZSLAI.

Szerencse és szerencsétlenség. — Már többszer elmélkedtem e' két ellenkező tárgy felett: de még eddig közöttük valódi határt vonni képtelen valék. Ismerek embereket, kik minden hiba nélkül látszanak lenni, de még is a' legszerencsétlenebbek: mások ismét, kik nem éppen jóságos cselekedetekkel tüntetés-ki magukat, a' legszerencsésebbek. Gyakran olyanok, kik minden őrizet's figyelem nélkül vannak, igen szerencsések: ellenben némelyek őrizet és figyelem mellett is szerencsétlenek. — Mi tehát a' szerencse? Történet vaksága-e, vagy valóságos jutalma az erénynek és jó cselekedetnek? — Szünet nélküli kétség gyöttri elmémet a' felett, vajjon mi lehet magában a' szerencse, hol van az, 's miből áll? Nincsenek-e éppen annyi tulajdonai a' szerencsének, mint emberek vannak? Mert hiszen egyik keresi azt a' békességben, csendes magányos életben: másik a' nagy világ zajában; — emez a' haszonkeresésben, amaz ismét a' pazérásban! Vannak olyanok, kik a' természet műveit csudálván várják szerencséjeiket, mások kik semmivel sem gondolván 's a' kegyes alkotótól csak lopván a' napot restségökben akarják azt megnyerni. — Mennyin keresik azt, kik csak ön hasznukra gondolnak! Alig találhatok olyanokra, kik maguk szerencséjük mellett másokon is segítni kívánnak.

Nincs tehát hasonlóbb a' szerencséhez, mint Perzsiában egyik Schachnak története, ki gyógyíthatlan betegségben sinlődén, házi orvosa minden gyógyszerével sem vala képes egészségét helyre állítani: míg végre utósó gyógyyszerül egy szerencsés ember ingének három napig viselését ajánlá, bizonyítván, hogy akkor bizonyos lehet előbbi egészségének helyre állításán. A' schach már ennek hallására is jobban érezvén magát, azonnal parancsolá szolgálójának, hogy egy szerencsés embert keressenek. Sokáig keresék a' kiküldöttek a' legnagyobb városi uraktól kezdve a' legalacsonyabbakig, de csak nem találták ama szerencsés embert. Végre a' keresők egyike a' külső városra jutván egy csaknem egészen lerészegedett's avult ruhába burkolt, szerencsét dűdoló koldust talált. Örömmel mondá az neki: „hát csak te magad vagy szerencsés egész Perzsiában? — jó hogy feltaláltalak; jöszte velem!“ — 's azonnal elvivé őt a' Schachhoz, ki már látására is öröme gerjedett. De ki hitte volna, hogy e' szerencsés embernek még inge sem volt!

Véleményem szerint, ha szerencsések akarunk lenni, ki ne csapongjunk gondolatinkkal; mert egyszerre sokat gondolni, és azt azonnal megnyerni, lehetlenség. Legyünk megelégedők, 's bizonyosan nem leszünk szerencsétlenek; mert csak az, ki ön magával elégszik-meg, a' valódi szerencsés!

TURNER FERENCZ.

Mulattató. 1) Suri cigány kérdvén egykor NN. urat, hogy nevezik a' mostani csinos nyelvű Magyarok az asszonyi nemet, ettől gunyólólag illy feleletet vön: „szép-nem, némber, nőnem, hölgy: — de a' régiek csak fehér

személynek nevezték.“ — „Hát már most ezek közül melyik a' legjobb?“ — kérdi tovább Suri. — „Hát bizonyosan a' régi!“ — viszonzá a' magát tudós-nak tartó NN. — „Nem igen; — mond Suri — mert hogy volna az én hől-gyecském fehér személy, mikor olly fekete, mint a' czigány.“

TURNER FERENCZ.

2) „Én minden napon ujat tanulok — írá egy tanítvány szüleinek — most p. o. azt is tudom, hogy készítették a' só. Télen t. i. a' havat öszvesze-dik, 's nyáron megszáritják.“

3) Egy atya hét éves fijának uj évi ajándéku kártyát ada.

4) Az öreg N. kérdezvén az előtte ülő 's a' jó véki dohány füstjét sü-rűn öreg bátyja szeme közé eregető fiatal S-t: „hát ura atyja is olly szen-vedélyes dohányzó, mint ön?“ — „Hja — felel S. szelesen — uram atyám egészen rám ütött!“

N. E.

EMLEKMONDÁS.

Á l l h a t a t o s s á g.

A' jég felolvad tűz sugárinál,
'S tör állandóság pajzsán megtörik.

VÖRÖSMARTY.

H a l á l.

Kit mindig gyötör a' kemény
Sors, annak keserű nem lehet a' halál.

VIRÁG után Turner.

Tulság. Semmit sem kell becsén tul vagy gyalázni, vagy magasztalni.
Gr. DESSEWFFY JÓZSEF után S. Karolina.

Barátság és szerelem a' halandónak egyetlen tulajdona. Barátság és szerelem a' bennünk egybekelt földi és mennyei természetnek magzatjai, teszik az emberiség díját. A' világ völgyében jámborabbak, vallásosabbak, kimelöbbségek, otthonosabbak és azután előre látóbbak vagyunk; az ut közti tö-viseket türjük, 's a' vadon is szebben fénylik a' csendesen lobogó képzemény csilláma alatt.

ZSCHOKKE után Zátogi.

Szórejtvény.

Isszuk az egészet, bátor elhagyhatnók,
Négy betűvel írjuk, 's kettővel írhatnók.
Ám mindenik tagja egy-egy betűt teszen,
Egy kis változással belőle más leszen.
Mond-ki csak röviden legelső tagomat,
'S így tedd elejébe amaz utósómat:
Eszköz lesz, a' melylyel mérhetsz szemet, magot,
Ha bő aratásod bőségesen adott.

T. Leopoldina.

Előbbi rejtvény: Él, bél, czéf, 's a' t.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacson alula' Duna partján, 114. szám alatt.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.